

**Sotsiaalministri käskkirja „Terviseministri 16. novembri 2023. a käskkirjaga nr 150
kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Terviseriskide ennetamine ja vähendamine“
muutmine“ eelnõu seletuskiri**

I. Sissejuhatus

Toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) muudatusega vähendatakse eelarvet kokku 2 857 143 euro võrra (suunatakse REARMi). Sellest tingitult korrigeeritakse toetatavaid tegevusi, nende eelarvet ning TAT-spetsiifilisi väljundinäitajaid. Peamise muudatusena jäetakse uimasteid tarvitavate inimeste tarbimise vähendamise toetamise mudeli ning toitumisharjumuste teenuse mudeli väljatöötamise järgselt ära mudelite katsetamine ja mõjude hindamine ning piiratakse vaid teoreetiliste mudelite väljatöötamisega. Sellest tulenevalt on suurem rõhk mudelit toetavate tööriistade kujundamisel ning erinevate osapoolte jaoks teabe kättesaadavaks tegemisel.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud koostöös Tervise Arengu Instituudiga (TAI) Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna tervisekäitumise poliitika juht Brigitta Õunmaa (tel 5912 4988, brigitta.ounmaa@sm.ee) ning välisvahendite osakonna nõunik Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee). Eelnõu on keeletoimetamata.

Märkused

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses, kuna lisanduva sihtrühma näol andmekorjes uusi isikuandmeliike võrreldes algse TAT-ga ei koguta.

Seletuskirjas on kirjeldatud ainult eelnõus nimetatud TAT muudatusi.

II. TAT muudatuste sisu

Punktiga 1 muudetakse Sotsiaalministeeriumi struktuurimuudatusest tulenevalt rakendusasutuse nimetust, milleks on Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakond.

Punktiga 2 laiendatakse sihtrühma, lisades loetellu ka õppel olevad tulevased spetsialistid. Selliselt on võimalik tegevusi sihistada ka neile.

Punktiga 3 jäetakse eelarve vähendamise tõttu välja uimasteid tarvitavate inimeste tarbimise vähendamise toetamise mudeli väljatöötamise järgselt katsetamise etapp. Tegevuste tulemusel valmib vaid teoreetilise mudeli kirjeldus.

Punktiga 4 jäetakse eelarve vähendamise tõttu ära uimasteid tarvitavate inimeste tarbimise vähendamise toetamise mudeli mõjude hindamine ning piiratakse vaid teoreetilise mudeli kirjeldusega.

Punktiga 5 tuuakse sisse senisest suurem fookus teabe kättesaadavusele ning tegevuste tulemusena paraneb spetsialistide ja uimastitarvitajate teadlikkus abi ja ravi võimaluste kohta. Sidusvaldkonnad võivad olla muu hulgas siseturvalisuse-, justiits- ja haridusvaldkond, nende hulgast näiteks kriminaalhooldajad, politseinikud, haridustöötajad.

Punktiga 6 muudetakse 2.2 tegevusi eelarve vähendamise tõttu. Muudatusega uusi tegevusi ei lisandu, vähenenud eelarve tingimustes täpsustub tegevuste fookus.

Peamise muudatusena jäetakse ära toitumisharjumiste teenuse esmatasandi tervishoiu teoreetilise mudeli katsetamise etapp ning piiratakse teoreetilise mudeliga. Teoreetilise mudeli juures pannakse suurem tähelepanu tööriistadele ja teabe kättesaadavusele ning teenuste kvaliteedi- ja tulemuslikkuse mõõdikute väljatöötamisele.

Sihtrühma lisatakse ka toitumisterapeudid, Eesti elanikud, poliitikakujundajad, teenuste arendajad ja sekkumiste kujundajad.

Alategevuse 2.2.1 tegevuste juures tuuakse suurem fookus ka õppekavade arendamisele ning toitumisharjumiste ja -terapeutide kutsestandardi kaasajastamiseks sisendi andmisele. Toitumisharjumiste ja -terapeutide kaasaegsed ja vajadustele vastavad oskused ja teadmised on oluline osa teoreetilisest mudelist.

Välja töötatud materjalid, tööriistad ja teave on kättesaadav kõigile tasuta TAI veebilehel www.tai.ee, Nutridata toitumise infosüsteemis ning lehel www.toitumine.ee.

Punktiga 7 muudetakse TAT-spetsiifilisi näitajaid. Alategevuse 2.1.3 näitaja nimetusest eemaldatakse mudeli katsetamine ning tulemus on saavutatud kui mudel on välja töötatud. Ka tegevuse 2.2 TAT-spetsiifilisi näitajaid muudetakse tulenevalt sellest, et mudelite katsetamist enam ette ei nähta. Koolitusmoodulite ja koolituste läbiviimise asemel on fookus mudeli rakendamist toetavatel tööriistadel.

Punktiga 8 vähendatakse TAT eelarvet (kehtiv abikõlblike kulude summa on 7 265 364 eurot) kokku 2 857 143 euro võrra, millest ESF+ toetus on 2 000 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 857 143 eurot. Eelarve vähendamine on tingitud Vabariigi Valitsuse otsusest suunata täiendavad vahendid kaitsekulude katteks. Samas ulatuses väheneb ka meetme 21.4.3.2 eelarve.

TAT eelarve on muutmisjärgselt kokku 4 408 221 eurot, millest ESF+ toetus on 3 085 755 eurot ja riiklik kaasfinantseering 1 322 466 eurot.

Punktiga 9 seatakse elluviijale kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid kord kuus, kui varasemalt oli võimalik seda teha ka kord kvartalis. Muudatuse põhjus on vajadus väljamakseid kiirendada, et aidata kaasa maksetega seotud eesmärkide saavutamisele.

Punktiga 10 sätestatakse, et lõpparuandes puuduste mitteesinemise korral kinnitab rakendusüksus lõpparuande ning jääb ära sellele eelnev rakendusasutuse kooskõlastus.

Punktiga 11 asendatakse lisa 1 „TAT eelarve kulukohtade kaupa“ ja lisa 2 „TAT tegevuste detailne kirjeldus“ uute lisadega, on täiendatud vastavalt tekkinud vajadustega ning kooskõlla viidud TAT muudatusega.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

Eelarve vähendamise tulemusel jäävad ellu viimata mitmed varem planeeritud tegevused. 2.1 tegevuste juures jäetakse hindamata väljatöötatud mudeli rakendatavus ja mõju, mistõttu ei ole võimalik väljatöötatud teoreetilist mudelit laiamahuliselt rakendada hakata. Seetõttu on oht, et väljatöötatud mudel ei vasta valdkonna, spetsialistide ja uimasteid tarvitavate inimeste vajadusele. Mudeli rakendatavust ja mõju on vaja hinnata peale TAT tegevuste lõppu.

Tegevuse 2.2 juures jäetakse samuti hindamata väljatöötatud toitumisharjumuste mudeli rakendatavus ja mõju, mistõttu ei saa mudelit esmatasandi tervishoius koheselt rakendada hakata. Seega ei muutu toitumisharjumuste teenus paremini kättesaadavamaks nendele inimestele, kes seda enda terviseriskide ennetamiseks või vähendamiseks vajaksid. Lisaks jäetakse ära tervishoiutöötajatele ja teiste spetsialistidele planeeritud koolitused. Seega ei paranda tegevuste elluviimise tulemusel erinevate osapoolte teadlikkus ja oskus toitumisharjumuste teenuse osutamiseks esmatasandil.

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI. TAT muudatuste koostöölastamine

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Tervise Arengu Instituudile.